

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
УКРАЇНИ**

**Факультет цивільного захисту
Кафедра управління у сфері цивільного захисту**

Юрій ГОРБАЧЕНКО

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
з предмету**

«Організація управління органів та підрозділів цивільного захисту»
підготовки здобувача за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»

Методичні рекомендації для виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Організація управління в органах та підрозділах цивільного захисту» для здобувачів відділення заочного навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Укладачі:

доцент кафедри управління у сфері цивільного захисту, кандидат наук з державного управління Юрій ГОРБАЧЕНКО

Горбаченко Ю.М. Організація управління в органах та підрозділах цивільного захисту / Методичні рекомендації для виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Організація управління в органах та підрозділах цивільного захисту» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ, 2024. – 22 с.

Методичні рекомендації розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Організація управління в органах та підрозділах цивільного захисту» для підготовки здобувачів вищої освіти відділення заочного навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», в яких викладено методичні вказівки здобувачам щодо виконання контрольної роботи. Вказано основні вимоги щодо написання контрольної роботи, її структуру і рекомендовані джерела та надано роз'яснення щодо виконання розділів роботи.

Ухвалено на засіданні кафедри управління у сфері цивільного захисту
протокол № 1 від 26 серпня 2024 року

Зміст

Вступ.....	4
Мета викладання дисципліни	5
Самостійна робота здобувача.....	8
Вимоги до оформлення контрольної роботи.....	10
Завдання до виконання контрольної роботи.....	13
Перелік питань для підсумкового контролю.....	18
Список рекомендованої літератури.....	23

Вступ

Вивчення навчальної дисципліни «Організація управління органів та підрозділів цивільного захисту» забезпечує науково-методичне підґрунтя для опанування здобувачами вищої освіти процесу управлінської діяльності керівника органу управління, силами цивільного захисту під час розробки та здійснення заходів реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків, прийняття якісних управлінських рішень в діяльності.

Оволодіння основними положеннями теорії, методології і практики управління у сфері цивільного захисту. Формувати уявлення про технології розв'язання основних організаційно-управлінських завдань в діяльності органів та підрозділів цивільного захисту, як складової ЄДСЦЗ, формувати навички творчого мислення та здатності до професійного саморозвитку, формування необхідного теоретичного підґрунтя.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати :

- вимоги керівних документів, що визначають державну політику у сфері реагування на надзвичайні ситуації та подолання їх наслідків;
- вимоги до розробки планів реагування за видами надзвичайних ситуацій;
- вимоги керівних документів щодо організації взаємодії з місцевими органами законодавчої та виконавчої влади, підприємствами, організаціями, науковими установами тощо з питань забезпечення безпеки у надзвичайних ситуаціях;
- методи й засоби забезпечення безпеки людини від впливу різних негативних чинників;
- основи організації дій сил і засобів цивільного захисту щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

- зміст діяльності керівника підрозділу, який виконує заходи щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру;

- методику оцінки стану готовності структурних підрозділів до дій за призначенням;

- засади (принципи) та заходи захисту в умовах надзвичайної ситуації;

- методики оцінювання рівня небезпеки під час виникнення надзвичайної ситуації та тактичних можливостей підрозділів.

Вміти:

- аналізувати і узагальнювати отриману інформацію про НС;

- самостійно приймати рішення в умовах розгортання механізмів державного управління у сфері цивільного захисту;

- змодельовати процес реагування на НС техногенного та природного характеру;

- визначати рівень надзвичайної ситуації;

- інтегрувати знання щодо управління Єдиною державною системою цивільного захисту (ЄДСЦЗ) у сфері реагування на надзвичайні ситуації (НС) в обсязі поняттєвого поля системи реагування на НС;

- оцінювати стан готовності підрозділу до реагування на НС в умовах загрози і виникнення НС.

- оцінювати ефективність роботи з персоналом та розробляти заходи щодо її підвищення;

- розвивати спроможність самостійно приймати рішення з питань роботи з персоналом в умовах розгортання механізмів державного управління у сфері цивільного захисту.

Самостійна робота здобувача

Крім аудиторних занять з навчальної дисципліни «Управління силами та засобами при ліквідації НС», навчальні плани для здобувачів заочної форми навчання передбачають самостійну роботу, яка має на меті формування їх пізнавальної активності, засвоєння ними основних вмінь та навичок роботи з навчальними матеріалами та нормативно-правовими актами, поглиблення та розширення вже здобутих знань, підвищення рівня організованості здобувачів тощо.

Самостійна підготовка – це безперервний процес самостійної роботи здобувачів щодо поглиблення та поповнення знань, вмінь та навичок, необхідних для успішного оволодіння знаннями по даній дисципліні та виконання функціональних обов'язків за певними посадами.

Самостійна робота здобувача є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Зміст самостійної роботи над конкретною дисципліною визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися у бібліотеці вищого навчального закладу, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах.

Здобувачам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література, періодичні видання та НПА.

У процесі самостійної роботи здобувачі мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;

- опрацювання нормативно-правових актів; статистичної інформації тощо.

Самостійна підготовка включає в себе:

- вивчення документів законодавчого і нормативного характеру;
- постійне ознайомлення з новою юридичною, економічною, спеціальною та іншою літературою відповідно до напрямку діяльності.

Вибір питань для самостійного вивчення може бути обумовлений зацікавленістю здобувача, його прагненням до поглиблення своїх знань і навичок напрямку діяльності, а також виходячи з необхідності ліквідувати прогалини в знаннях, що можуть призвести до помилок у роботі.

Викладач може дати здобувачу індивідуальне завдання, вказавши, яку літературу необхідно вивчити і встановити строк, необхідний для цього, або запропонувати підготувати реферат по обумовленій темі, скласти проект документа. У такому разі план самостійної підготовки розробляється здобувачем і затверджується викладачем.

Вимоги до оформлення контрольної роботи

Контрольна робота є самостійним видом роботи здобувача, передбаченим навчальним планом вивчення курсу «Управління силами та засобами при ліквідації НС».

Здобувач при необхідності може звернутися за усною або письмовою консультацією до викладача.

Робота повинна бути виконана письмово в зошиті або надрукована на аркушах формату А4 шрифтом Times New Roman, розмір 14, інтервал – 1,5 (поля: верхнє та нижнє 2 см, лівє 2,5 см, правє 1, 5 см) та вкладена в папку для файлів.

Контрольна робота оформляється в зошиті не менше 12 аркушів, або не менше 10 друкованих аркушів. На обкладинці необхідно вказати назву предмету що вивчається, номер залікової книжки, назву навчального закладу, посаду звання, прізвище, ім'я та по батькові, адресу, місце роботи.

Під час виконання роботи потрібно спочатку записати питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді повинні бути конкретні, написані чорнилами одного кольору, державною мовою, акуратно оформлені.

При відповіді на практичне завдання – обов'язково робити посилання на нормативні акти держави, на накази ДСНС України і використовувати їх при вирішенні задач.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями, підібрати і опрацювати нормативні акти, передивитися записи, зроблені на лекціях, вивчити стан справ та виконання нормативних актів в підрозділах цивільного захисту.

На кожній сторінці слід залишати поля шириною 30 – 35 мм для зауважень рецензента. В кінці роботи потрібно вказати перелік літератури, поставити дату і підпис. Виконана робота направляється в інститут на перевірку в строк, який вказаний у графіку виконання контрольних робіт.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання та вміння використовувати теоретичні знання на практиці.

Рівень знань здобувачами дисципліни за підсумками виконання контрольних робіт оцінюється з огляду на наступні критерії:

1. Повнота та правильність виконання завдання – основний критерій.
2. Здатність здобувача:
 - диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;
 - аналізувати зміст правових актів, які нормують роботу з кадрами оперативно-рятувальної служби;
 - користуватися законами та нормативно-правовими актами державних органів.

Оцінка за виконання контрольної роботи виставляється за двоохбальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Контрольна робота, що виконана не за своїм варіантом, в якій розкриті не всі питання, або не в повному обсязі, не має списку використаної літератури – *не зараховується*.

Здобувачі, які несвоєчасно направили контрольну роботу без поважних причин, на екзаменаційну сесію не викликаються.

Контрольна робота складається з теоретичного завдання. Воно складається із трьох питань. Обов'язковими вимогами до теоретичного завдання є:

- висвітлення питання;
- посилення (при запозичені тексту);
- список літератури.

Варіант завдання визначається по двох останніх цифрах залікової книжки. Наприклад, якщо номер залікової книжки 355, то номер варіанту завдання буде 55. За таблицею 1 визначаємо номер завдання теоретичних питань: 7.

Контрольна робота передається методисту відділу заочного навчання.

Таблиця 1

		Остання цифра номера залікової книжки									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Передостання цифра номера залікової книжки	0	1	17	11	16	7	19	15	18	20	9
	1	5	2	1	3	18	10	21	8	28	12
	2	13	8	7	4	22	2	23	11	21	4
	3	27	6	14	23	6	20	13	25	9	16
	4	17	16	10	12	8	24	4	14	1	13
	5	19	2	25	15	27	7	5	18	12	20
	6	6	11	5	6	1	17	26	15	21	23
	7	14	26	20	12	27	19	10	22	5	8
	8	4	15	18	24	16	3	25	7	24	11
	9	10	22	9	19	13	21	28	17	3	14

Завдання до виконання контрольної роботи

Завдання 1.

Пересувний пункт управління. Організація роботи пересувного пункту. Оперативний склад пересувного пункту управління. Організація роботи штабу. Основні робочі групи штабу ліквідації НС. Робочі групи спеціальних робіт штабу ліквідації НС.

Завдання 2.

Державна, регіональна, місцева та об'єктова комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій їх склад, завдання та права. Функціонування комісій ТЕБ та НС за різних режимів. Спеціальні комісії з ліквідації НС їх завдання, права та обов'язки.

Завдання 3.

Дії органів управління, сил та засобів Системи, які залучаються до реагування на НС. Організація управління реагуванням на НС. Утворення угруповання сил та засобів реагування на НС.

Завдання 4.

Подання інформації у режимі підвищеної готовності та у режимі надзвичайної ситуації. Порядок класифікації НС. Порядок обліку НС.

Завдання 5.

Управління ЄДСЦЗ за різних режимів функціонування єдиної системи цивільного захисту. Режим надзвичайного та воєнного стану. Характеристика заходів правових режимів функціонування.

Завдання 6.

Режими функціонування Єдиної системи цивільного захисту. Режим повсякденного функціонування. Режим підвищеної готовності. Основні характеристики режимів функціонування єдиної системи цивільного захисту. Управління в режимі повсякденного функціонування. Управління в режимі підвищеної готовності. Управління в режимі надзвичайної ситуації.

Завдання 7.

Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері цивільного захисту. Повноваження центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту. Повноваження інших центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері цивільного захисту.

Завдання 8.

Структура єдиної системи цивільного захисту. Керівництво діяльністю єдиної системи цивільного захисту. Функції спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту. Місце органів і підрозділів ДСНС України в системі управління ЄДСЦЗ. Керівник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту.

Завдання 9.

Оцінка оперативної обстановки при аварії за наявності НХР. Особливості проведення оперативних дій. Забезпечення безпеки особового складу. Способи і засоби локалізації аварій за наявності НХР та ліквідації їх наслідків.

Завдання 10.

Державна, регіональна, місцева та об'єктова комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій їх склад, завдання та права. Функціонування комісій ТЕБ та НС за різних режимів. Спеціальні комісії з ліквідації НС їх завдання, права та обов'язки.

Завдання 11.

Дії органів управління, сил та засобів Системи, які залучаються до реагування на НС. Організація управління реагуванням на НС. Утворення угруповання сил та засобів реагування на НС.

Завдання 12.

Подання інформації у режимі підвищеної готовності та у режимі надзвичайної ситуації. Порядок класифікації НС. Порядок обліку НС.

Завдання 13.

Управління ЄДСЦЗ за різних режимів функціонування єдиної системи цивільного захисту. Режим надзвичайного та воєнного стану. Характеристика заходів правових режимів функціонування.

Завдання 14.

Режими функціонування Єдиної системи цивільного захисту. Режим повсякденного функціонування. Режим підвищеної готовності. Основні характеристики режимів функціонування єдиної системи цивільного захисту. Управління в режимі повсякденного функціонування. Управління в режимі підвищеної готовності. Управління в режимі надзвичайної ситуації.

Завдання 15.

Управління в режимі підвищеної готовності. Управління в режимі надзвичайної ситуації. Спеціальні комісії з ліквідації НС їх завдання, права та обов'язки. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері цивільного захисту.

Завдання 16.

Пункти управління. Центри управління в надзвичайних ситуаціях. Взаємодія органів управління і сил у режимі підвищеної готовності та у режимі НС.

Завдання 17.

Організація основних видів забезпечення дій у зоні НС. Режими підвищеної готовності та надзвичайної ситуації. Керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації..

Завдання 18.

Функції суб'єктів реагування при виникненні НС геологічного походження. Особливості організації та ведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків землетрусів. Дії аварійно-

рятувальних підрозділів під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, пов'язаних із зсувом, селем.

Завдання 19.

Характер розвитку пожежі у штабелі боєприпасів. Особливості дій аварійно-рятувальних підрозділів під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій внаслідок вибуху боєприпасів. Загальні вимоги до організації оперативних дій під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій внаслідок вибуху.

Завдання 20.

Загальні вимоги до організації командно-штабних навчань. Керівництво командно-штабних навчань. Підготовка та проведення командно-штабних навчань.

Завдання 21.

Основні організаційні форми тактичної підготовки. Призначення, мета і завдання тактичної підготовки. Організаційні форми тактичної підготовки.

Завдання 22.

Організація основних видів забезпечення дій у зоні НС. Режими підвищеної готовності та надзвичайної ситуації. Керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації..

Завдання 23.

Оцінка оперативної обстановки при аварії за наявності НХР. Особливості проведення оперативних дій. Забезпечення безпеки особового складу. Способи і засоби локалізації аварій за наявності НХР та ліквідації їх наслідків.

Завдання 24.

Структура єдиної системи цивільного захисту. Керівництво діяльністю єдиної системи цивільного захисту. Функції спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту. Місце

органів і підрозділів ДСНС України в системі управління ЄДСЦЗ. Керівник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту.

Завдання 25.

Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері цивільного захисту. Повноваження центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту. Повноваження інших центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері цивільного захисту.

Завдання 26.

Режими функціонування Єдиної системи цивільного захисту. Режим повсякденного функціонування. Режим підвищеної готовності. Основні характеристики режимів функціонування єдиної системи цивільного захисту. Управління в режимі повсякденного функціонування. Управління в режимі підвищеної готовності. Управління в режимі надзвичайної ситуації.

Завдання 27.

Управління ЄДСЦЗ за різних режимів функціонування єдиної системи цивільного захисту. Режим надзвичайного та воєнного стану. Характеристика заходів правових режимів функціонування.

Завдання 28.

Загальні вимоги до організації командно-штабних навчань. Керівництво командно-штабних навчань. Підготовка та проведення командно-штабних навчань.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Горбаченко Ю. М., Грибенюк Г. С., Капля А. М., Кришталь Т.М., Щерба Т.О. Організація управління діяльністю з попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій. / За ред.. к. психол. н., доцента М.А. Кришталю. – Черкаси: АПБ, 2011. – 345 с.

2. Горбаченко Ю. М., Грибенюк Г. С., Капля А. М., Кришталь Т. М., Щерба Т. О. Основи державного управління у сфері пожежної безпеки: навч.-метод. посібник. / За ред.. к. психол. н., доцента М.А. Кришталю. – Черкаси: АПБ, 2012. – 191 с.

3. Основи управління в органах і підрозділах МНС України. Навч. Посібник. / За ред.. к. психол. н., доцента В. П. Садкового. – Х.: УЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2009. – 370с.

Основна

3. Конституція України// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.

4. Кодекс цивільного захисту України (№ 5403-VI від 02.10.2012, із змінами, внесеними згідно із Законами № 224-VII від 14.05.2013 та № 353-VII від 20.06.2013)

5. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16 березня 2000 р. : [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

6. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 6 квітня 2000 р. : [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

7. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 44, ст.416

8. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 27, ст.218.

9. Указ Президента України №20/2013 16 січня 2013 року Про Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Положення про ДСНС України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: mns.gov.ua.

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.14 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту»: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.01.15 р. № 18 «Про державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій»: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.06.02р. №843 «Про затвердження Загального положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і Загального положення про спеціальну комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального, місцевого та об'єктового рівня»: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.13 р. № 841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/

14. Постанова Кабінету Міністрів України від від 27 вересня 2017 № 733 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту»: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/

15. Постанова КМУ від 24.03.04 р. № 368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями»: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/

Допоміжна

1. Горбаченко Ю. М. Сучасний стан та тенденції розвитку персоналу підрозділів ДСНС України / Ю.М. Горбаченко, А. А. Білека // Держава та регіони. Серія: «Право» № 4/2020, – № 35. – С. 129-144.

2. Горбаченко Ю.М. Генеза законодавчого унормування відносин у сфері цивільного захисту / Ю.М. Горбаченко, Ю.В. Панімаш, Л.В. Кузнецова /, Юридичний науковий електронний журнал, 2021 - Випуск 2 . С 12-15.

3. Документаційне забезпечення діяльності органів та підрозділів цивільного захисту. Навч.-метод. посібник / Андрієнко В.М., Гвоздь В.М., Горбаченко Ю.М., Грибенюк Г.С., Кришталь Т.М., Щерба Т.О. За ред. Кандидата історичних наук, доцента В.М. Андрієнка. – Черкаси: АПБ, 2014. –259с.

4. Горбаченко Ю.М. Основи державного управління у сфері пожежної безпеки / Г. С. Грибенюк, Т. М. Кришталь, А. М. Капля, М.А. Кришталь, Т. О. Щерба // Навчальний посібник курсантів, студентів, слухачів вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку для МНС України. Рекомендовано Міністерством освіти та науки України як навчальний посібник для курсантів, студентів і слухачів вищих навчальних закладів що здійснюють підготовку для ДСНС України – Черкаси, 2015. – 192 с.

5. Горбаченко Ю.М. Забезпечення цивільної безпеки в Україні: сучасний стан і перспективи : монографія / [за заг. ред. О. М. Тищенка, Т. М. Кришталь] . – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2018. – 420 с.

6. Горбаченко Ю.М. Державне регулювання діяльності у сфері цивільного захисту. Навчальний посібник. / Кришталь Т. М., Білека А. А., Горбаченко Ю. М., Пасинчук К. М. За ред. д. е. н., доц. Т. М. Кришталь. – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2018.

7. Горбаченко Ю.М. Пріоритетні напрямки оптимізації управління процесами цивільного захисту / Ю.М. Горбаченко, Ю.В. Панімаш, С.С. Тарасов /, Збірник наукових праць Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України «Надзвичайні ситуації: попередження та ліквідація», 2021 - Випуск 22. Том 2

8. Горбаченко Ю.М. До проблеми виробничого травматизму в органах та підрозділах ДСНС України / Ю.М. Горбаченко, Ю.В. Панімаш, С.С. Тарасов /, Збірник наукових праць Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України «Надзвичайні ситуації: попередження та ліквідація», 2021 - Випуск 22 .Том 2.

9. Горбаченко Ю.М. Особливості застосування інтерактивних методів навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців оперативно-рятувальної служби цивільного захисту / Ю.М. Горбаченко, Ю.В. Панімаш, Т.М.

Кришталь /, Науковий журнал Іноваційна педагогіка, 2020 - Випуск 22 .Том 2. С87-91.

10. Горбаченко Ю.М. Еколого-економічні наслідки пожеж у природних екосистемах / Ю.М. Горбаченко, В.С. Чубань // Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. 2019. вип. 2(35). С.62-69.

11. Горбаченко Ю.М. Чинники оптимізації законності та службової дисципліни в органах і підрозділах цивільного захисту / Ю.М. Горбаченко, Ю.В. Панімаш // Науковий збірник «Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, 2018. – №1. – С. 100 -104.

12. Горбаченко Ю.М. До питання про організаційно-правове забезпечення регулювання моральної культури рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України / Ю.М. Горбаченко, А.А. Білека, Т.М. Кришталь // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – Ужгород : Ужгородський національний університет, 2016. – Випуск 41. – Том 2. – с. 30-33.

13. Горбаченко Ю.М. Проблеми правового регулювання екологічної безпеки в Україні / Ю.М. Горбаченко, А.А. Білека, Є.В. Качкар // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – Ужгород : Ужгородський національний університет, 2016. – № 35. – Ч. III. – 129-132.

14. Горбаченко Ю. М., Кришталь Т. М., Панімаш Ю. В. Особливості застосування інтерактивних методів навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців оперативно-рятувальної служби цивільного захисту / Ю. М. Горбаченко, Т. М. Кришталь, Ю. В. Панімаш // Науковий журнал «Іноваційна педагогіка». — Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. — Випуск 22, Том 2. — С. 87-91.

15. Горбаченко Ю.М. Кадрова політика та організаційно-правові засади роботи з персоналом служби цивільного захисту / Ю. М. Горбаченко , Т. М. Кришталь, С.С. Тарасов // Навчальний посібник курсантів, студентів, вищих

навчальних закладів, що здійснюють підготовку для ДСНС України. – Черкаси – 110 с., 2020.

16. Організація управління діяльністю з попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій. Навч.-метод. посібник / Горбаченко Ю.М., Грибенюк Г.С., Капля А.М., Кришталь М.А., Кришталь Т.М., Щерба Т.О. За ред. канд. психол. наук, доцента М.А. Кришталю. – Черкаси: АПБ, 2011. – 382 с.

17. Основи державного управління у сфері пожежної безпеки: навч.-метод. посібник / Горбаченко Ю.М., Грибенюк Г.С., Капля А.М., Кришталь М.А., Кришталь Т.М., Щерба Т.О. За ред. канд. психол. наук, доцента М.А. Кришталю. – Черкаси: АПБ, 2012. – 191 с.

18. Професійна підготовка особового складу в органах і підрозділах цивільного захисту : навчальний посібник / Н. А. Кибальна, І. Г. Маладика, О. М. Мирошник та ін. – Черкаси : ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ, 2019. – 176 с.

19. Корольчук М.С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. – Київ : Ніка-Центр, 2006.

20. Психологія діяльності в особливих умовах: навчальний посібник / За заг. ред. проф. М. А. Кришталю. – Черкаси: видавець Третяков О. М., 2021. 120.

21. Сучасні форми та методи роботи психолога в кабінеті психологічного розвантаження персоналу ДСНС України: монографія/ М.А. Кришталь, М.В. Фомич, Л.І. Мохнар, О.М. Дячкова, Т.В. Чередниченко. Черкаси, 2023. 198.

22. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану. Навчальний посібник за загальною редакцією Мирослава Ковалю. – Львів ЛДУБЖД, 2023.

23. Лоза О. В. Діловодство та документування управлінської діяльності. — Акад. держ. упр. при Президентові України.

24. Психологічна робота з військовослужбовцями-учасниками бойових дій на етапі відновлення [Електронний ресурс]. Методичний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2023. 283 с. URL:

25. Сірко Р.І. Професійна підготовка майбутніх психологів оперативно-рятувальної служби до діяльності в екстремальних умовах [Електронний ресурс]: монографія. Львів, «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 482 с. URL: <http://surl.li/kjnqm>.

Інформаційні ресурси.

1. Офіційний сайт ДСНС України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://dsns.gov.ua/>

2. Офіційний сайт ГУ ДСНС України в Черкаській області: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://ck.dsns.gov.ua/>

3. Урядовий портал: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

4. Офіційний сайт Президента України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.

5. Офіційний сайт Верховної Ради України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>.

6. Офіційний сайт МВС України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://mvs.gov.ua/>

7. Офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <https://www.rnbo.gov.ua/>

